

ISSN 2518-7503

ПСИХОЛОГІЯ:

реальність і перспективи

Збірник наукових праць

Випуск 20

2023

УДК 159.98:[378.011.3-051:614.23/.25]

Левко Олександр
здобувач ступеня PhD
кафедри вікової та педагогічної психології
Рівненського державного гуманітарного університету
<https://orcid.org/0009-0004-3672-0381>

DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i20.338>

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

***Анотація.** В статті представлено результати теоретичного дослідження психологічних особливостей професійного становлення майбутніх лікарів в умовах їх навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти.*

В аспекті відображення змістової сутності професіоналізації суб'єктів навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти професійне становлення визначено як процес формування специфічних видів суб'єктної активності майбутніх лікарів на основі структурування і розвитку сукупності їх професійно орієнтованих особистісних характеристик, що забезпечують реалізацію функцій пізнання, спілкування та регуляції в конкретних видах навчально-професійної діяльності і на етапах професійного шляху.

Виокремлено основні особистісні складові професійного становлення майбутніх лікарів в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти – спрямованість особистості, професійно важливі якості і професійна компетентність.

В якості особистісних компонентів спрямованості особистості майбутніх лікарів в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти визначено їх мотиви, ціннісні орієнтації, професійну позицію і соціально-професійний статус. В якості особистісних компонентів професійної компетентності майбутніх лікарів визначено їх персональну компетентність, аутокомпетентність, спеціальну компетентність, соціальну компетентність та екстремальну професійну компетентність. В якості особистісних компонентів професійно важливих якостей майбутніх лікарів визначено їх комунікативні, вольові, морально-етичні та організаційні якості.

***Ключові слова:** професійне становлення, майбутній лікар, спрямованість особистості, професійна компетентність, професійно важливі якості*

Постановка проблеми. Глибока і динамічна трансформація державних та суспільних інституцій в умовах безпрецедентних викликів, зумовлених соціально-економічними і гуманітарними наслідками російської агресії, стає все більш очевидною у вітчизняній сфері вищої освіти. Невизначений, непередбачуваний і часто кризовий характер такої структурної трансформації дозволяє обґрунтовано категоризувати проблему професійного становлення молоді в процесі фахової підготовки як одну з найбільш актуальних для сучасної психологічної теорії і практики.

Значне порушення, ускладнення і почасти неможливість реалізації процесів адміністративного, організаційного і навчального функціонування закладів вищої освіти з необхідністю актуалізують питання цільового, змістовно-процесуального та інструментального забезпечення професійного становлення майбутніх фахівців відповідного профілю, що неможливо без аналізу психологічної структури самої діяльності,

урахування визначального впливу умов протікання конкретного виду професійної діяльності на зміст і структуру психологічної готовності спеціаліста до неї.

Проблема становлення майбутнього фахівця в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти розглядається нами як одна з пріоритетних, що закономірно передбачає урахування психологічної специфіки майбутньої професійної діяльності, особливостей змістового і структурного наповнення, характеру цільових, мотиваційних і результативних параметрів її реалізації. З огляду на це, означений контекст вивчення актуальної проблеми передбачає необхідність оптимізації професійного становлення майбутнього лікаря в напрямку психологічного обґрунтування механізмів його особистісного саморозвитку, самореалізації і самоактуалізації.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. У сучасному академічному дискурсі вітчизняної науки проблемі професійного становлення майбутніх лікарів присвячено цілий шерег теоретичних та емпіричних розвідок. Зокрема, значимий внесок у розробку актуальної проблеми було здійснено науковцями гуманітарного напрямку, передусім представниками психолого-педагогічного профілю. У численних працях педагогічних і соціальних психологів змістові, структурні і процесуальні аспекти професійного становлення майбутніх лікарів виступають здебільшого в якості самостійної області наукового пошуку, як відправної точки психолого-педагогічного і соціально-психологічного аналізу даного феномену в статусі цілісного і системного утворення (концепту). Разом з тим, актуальний простір прикладання дослідницьких зусиль в напрямку вивчення означеної проблеми також передбачає виокремлення тих аспектів дослідження професійного становлення майбутніх лікарів, які змістовно і процесуально не є йому релевантними, але виступають в якості похідних або таких, що опосередковано з ним пов'язані.

У згаданому контексті як приклад першого типу наукових розробок можна привести статтю Магрламової (2016), присвячену узагальненню результатів вивчення особливостей професійного становлення майбутнього лікаря в умовах освітньо-виховного процесу у вищих медичних закладах освіти, або монографію Філоненко (2015), присвячену дослідженню психологічних закономірностей становлення особистості майбутнього лікаря в умовах вузівського навчання. Як приклад другого типу наукових розробок можна привести дисертаційне дослідження Лазуренко (2017), присвячене вивченню психологічних особливостей формування емоційної компетентності у процесі професійного становлення майбутнього лікаря, або розвідки Хоменко (2015), Кульбашної (2014), Тітової (2017), присвячені дослідженню особливостей формування професійної компетентності майбутнього лікаря як важливої складової його професійного становлення.

На підставі аналізу та узагальнення результатів досліджень, проведених вітчизняними науковцями, можна заключити, що професійне становлення майбутніх лікарів як предмет психолого-педагогічного аналізу розглядається переважно у контексті загальноприйнятих концептуальних положень щодо професійного розвитку і професіоналізації особистості, а наявний теоретичний та емпіричний фактаж апелює здебільшого до особливостей засвоєння ними особистісних і професійних компетентностей, до цільових і процесуальних характеристик їх навчально-професійної підготовки, а також пов'язаний із вивченням закономірностей формування необхідних цінностей і мотивів до професійної самореалізації. При всій важливості вивчення означених аспектів актуальної проблеми, за межами науково-психологічного аналізу все ще залишається широкий спектр феноменів і явищ, релевантних закономірностям особистісної обумовленості професійного становлення майбутніх лікарів в умовах їх навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти.

Враховуючи усю складність становища системи вітчизняної вищої освіти, зумовленої, перш за все, невідповідністю усталеної системи навчально-професійної

підготовки майбутніх фахівців-медиків задачам і потребам її розвитку в нових соціально-економічних умовах, вбачаємо за необхідне обґрунтувати проблему особистісної обумовленості професійного становлення майбутніх лікарів в процесі фахової підготовки у медичному закладі вищої освіти як актуальну і перспективну.

Мета статті полягає у психологічному обґрунтуванні змісту особистісної обумовленості професійного становлення майбутніх лікарів в умовах фахової підготовки у медичному закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійне становлення молодшої людини в умовах навчально-професійної підготовки у вищому закладі освіти співвідноситься з етапом первинного освоєння професії, який передбачає її професійне і особистісне самовизначення, засвоєння індивідуалізованих способів і прийомів діяльності, формування життєвої позиції і світогляду, що розкриває фундаментальний характер зв'язку двох взаємозумовлених процесів – розвитку особистості та становлення професіонала. З огляду на це, професійне становлення майбутнього фахівця у закладі вищої освіти розглядається нами як закономірне продовження його загального особистісного становлення, яке визначається умовами та змістом майбутньої професійної діяльності в межах специфічної навчально-професійної взаємодії із соціально-професійним середовищем.

У формальному вимірі професійне становлення можна аналізувати у трьох аспектах – як спеціально організований процес оволодіння професійною діяльністю, набуття професійно важливих якостей; як соціально-психологічний феномен; як систему суспільних інститутів, що регулюють процес засвоєння професійної ролі. У контексті даного дослідження професійне становлення майбутнього фахівця виступає визначальною категорією аналізу актуального функціонального стану системи вищої медичної освіти загалом, а також розуміння перспектив професійного розвитку і професіоналізації майбутнього лікаря в умовах трансформації і модернізації вітчизняної медичної освіти зокрема.

Змістова сутність категорії «професійного становлення» може бути операціоналізована у зіставленні з категоріями «розвиток» і «формування», які відображають відповідно об'єктивний процес внутрішньої послідовної якісної і кількісної зміни явища як природного феномену та процес зміни якісних і кількісних параметрів явища під впливом спеціальних контрольованих умов впливу, що передбачає заданий кінцевий результат. У свою чергу, «становлення» виступає одночасно процесом перманентних якісних і кількісних змін у відповідності з логікою заданих і, відповідно, очікуваних параметрів (результатів) контрольованого розвитку, який не має очевидного заданого кінцевого результату.

В аспекті відображення змістової сутності професійного становлення майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти нам імпонує позиція, згідно якої професійне становлення виступає процесом становлення специфічних видів суб'єктної активності особистості на основі розвитку і структурування сукупності професійно орієнтованих її характеристик, що забезпечують реалізацію функцій пізнання, спілкування та регуляції в конкретних видах діяльності і на етапах професійного шляху (Волянчук, 2003).

У контексті більш чіткого розуміння змісту особистісної обумовленості професійного становлення майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти розглядатимемо його як різноплановий, різнорівневий і організований процес формування професійної спрямованості, компетентності, соціально значущих і професійно важливих якостей здобувача вищої медичної освіти, а також їх інтеграцію, готовність до постійного професійного зростання, пошуку оптимальних прийомів якісного та творчого виконання діяльності у відповідності до індивідуально-

психологічних особливостей (Зеєр, 2005).

На підставі аналізу характеру обумовленості професійного становлення майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти виділимо істотні фактори, специфічна конфігурація яких визначатиме загальну спрямованість навчально-професійної діяльності майбутнього лікаря в широкому сенсі і його професійне становлення як автономний і самостійний процес (Уфімцева, 2012):

- індивідуальний комплекс особистісних і мотиваційних характеристик, що забезпечують інтелектуальне і психологічне становлення здобувача вищої освіти (ціннісні, мотиваційні і діяльнісні фактори);

- організація навчально-професійної діяльності, що є найважливішою умовою стимулювання та управління внутрішнім процесом професійного становлення здобувача вищої освіти (соціально-економічні і соціально-педагогічні фактори).

З урахуванням завдань актуального дослідження на основі аналізу спеціальної літератури виокремлено основні особистісні складові професійного становлення майбутнього фахівця (Зеєр, 2005), що у перспективі дослідження особливостей професійного становлення майбутніх лікарів в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти стане основою для операціоналізації його емпіричних корелятивів:

- *спрямованість особистості*, як система домінуючих потреб, мотивів, відносин та ціннісних орієнтацій майбутнього фахівця, а також настанов його професійного розвитку;

- *професійна компетентність*, як сукупність професійних знань та умінь майбутнього фахівця, а також способів виконання професійної діяльності;

- *професійно важливі якості*, як ієрархічно організована і структурована система особистісних характеристик майбутнього фахівця, що визначають якісні параметри продуктивності і результативності його навчально-професійної діяльності;

- *професійно значущі психофізіологічні властивості*, як сукупність нервово-психічних характеристик майбутнього фахівця, які забезпечують природний фундамент для розвитку (формування) його професійно важливих якостей (нейротизм, екстраверсія, реактивність, енергетизм тощо).

Диференційований підхід до аналізу складових професійного становлення майбутнього фахівця дозволив більш чітко конкретизувати зміст компонентів його особистісної обумовленості (детермінації). Компонентами спрямованості особистості майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти виступають: *мотиви* (інтереси, наміри, схильності); *ціннісні орієнтації* (кваліфікація, добробут, зміст праці та діяльності, розмір заробітної платні, кар'єра, соціальний стан та ін.); *професійна позиція* (настанови, експектації, ставлення до професії, готовність до професійного розвитку) та *соціально-професійний статус*.

Особистісними компонентами професійної компетентності майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти виступають: *персональна компетентність* (здатність до постійного професійного розвитку та реалізації себе у навчально-професійній діяльності); *аутокомпетентність* (адекватне уявлення про власні соціально-психологічні, особистісні і професійні характеристики); *спеціальна компетентність* (здатність і готовність самостійно здобувати нові знання й уміння за фахом, виконувати конкретні види навчально-професійної діяльності); *соціальна компетентність* (володіння прийомами професійного спілкування і поведінки) та *екстремальна професійна компетентність* (здатність швидко та ефективно діяти в екстраординарних умовах, оперативно приймати ефективні рішення).

Особистісними компонентами професійно важливих якостей майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти виступають: *комунікативні якості* (повага до оточуючих, ввічливість, уважність до співрозмовника,

готовність допомогти, тактовність, спостережливість, комунікабельність, доступність контактів, довіра до оточуючих, авторитет, особистісна привабливість); *вольові якості* (витримка, впевненість у собі, цілеспрямованість, сміливість, незалежність, стриманість, врівноваженість, схильність до ризику, рішучість, ініціативність, самостійність, самоорганізація, настирність); *морально-етичні якості* (уміння тримати слово, інтелігентність, порядність, принциповість, обов'язковість, відповідальність, чесність, людяність, доброта, надійність, безкорисливість) та *організаційні якості* (вміння приймати рішення, вміння планувати свою роботу, схильність брати на себе відповідальність, вимогливість до себе та оточуючих, вміння правильно оцінити себе та пацієнта).

Компоненти професійно значущих психофізіологічних властивостей в рамках даного дослідження нами не розглядались в якості прогностичних емпіричних корелятив професійного становлення майбутнього лікаря, оскільки їх розвиток здебільшого відбувається вже за межами навчально-професійної підготовки в ході подальшої професіоналізації та безпосередньої професійної діяльності.

Таким чином, у контексті актуального дослідження розгляд професійного становлення як процесу, обумовленого як об'єктивними, так і суб'єктивними детермінуючими чинниками, дозволяє зробити попередній висновок про те, що основними суб'єктивними (внутрішніми) компонентами професіоналізації майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти визначено його професійно релевантні особистісні диспозиції (ієрархічно організовані і структуровані особистісні властивості, професійно важливі якості, цінності, мотиви, настанови та орієнтації), які формуються на особистісному рівні.

Психологічний зміст професійного становлення в контексті актуального теоретичного дослідження стає очевидним, якщо розуміти його перманентний характер як іманентну рису психологічної організації особистості майбутнього лікаря і одну із обов'язкових умов її здатності до безмежного розвитку, який у вищому медичному навчальному закладі відбувається шляхом якісних змін, що ведуть до нового рівня цілісності, тобто перетворення здобувача вищої освіти у кваліфікованого фахівця (Магрламова, 2016).

Обґрунтування психологічного змісту процесу професійного становлення майбутнього лікаря стає для нас можливим через призму розуміння його як процесу оптимального співвідношення між комплексом вимог, які висуває суспільство до професії лікаря загалом, та їх успішною реалізацією у медичній діяльності фахівця в напрямку професійної соціалізації його особистості через задоволення перманентної потреби у самореалізації та самоосвіті. Це дозволяє розглядати професійне становлення майбутніх лікарів як безперервний процес набуття особистістю майбутнього фахівця професійної компетентності, яка виражається в задоволенні потреби у саморозвитку та самореалізації у професійній діяльності.

На думку деяких науковців, медична діяльність є доволі специфічною сферою професійної активності, яка вимагає від її суб'єктів істотно вищого рівня особистісної залученості (активності) порівняно з деякими іншими сферами і напрямками діяльності (Ясько, 2005).

Зокрема, в якості аргументу розглядається перманентний характер професійного вибору, в ході якого забезпечується послідовний рух особистості майбутнього фахівця шаблями професійного становлення. Кожен такий рух передбачає певний простір для особистісного вибору майбутнім лікарем, який пов'язаний з прийняттям ним певних професійних і особистісних рішень, що, у свою чергу, визначає подальшу спрямованість його професійного становлення (Ясько, 2005).

Важливим є також врахування різнорівневої структури організації простору навчально-професійної (освітньої) підготовки майбутнього лікаря, що закономірно

передбачає розширення спектру альтернативних рішень, які приймаються ним щодо вибору адекватного в даний момент рівня та побудови оптимальної для нього траєкторії навчально-професійної підготовки.

Вищий рівень особистісної залученості (активності) майбутнього фахівця медичної галузі порівняно з деякими іншими сферами професійної діяльності визначається наявністю внутрішньої готовності до здійснення наднормативної особистісної активності в межах поля своєї професійної діяльності, що виступає однією із загальноприйнятих і сталих нормативних фахових вимог. Це пов'язано із постійним розширенням «сфер» і «предметів» професійної лікарської діяльності, наприклад, з удосконаленням і розвитком (розширенням) лікувально-діагностичного потенціалу, появою нових технічних об'єктивних засобів медичної діагностики, а також інноваційних і революційних методик лікування багатьох гострих і хронічних захворювань.

Важливо враховувати наявність високої психологічної або моральної «вартості», а відтак, високий рівень відповідальності у суб'єктів лікарської діяльності за ті чи інші прийняті рішення чи результати дій, що мають як нормативно фіксований, так і професійно-етичний характер.

Насамкінець, значно вищий рівень особистісної залученості майбутнього фахівця медичної галузі порівняно з фахівцями інших сфер і напрямків професійної активності визначається необхідністю формування психологічної готовності до професійної діяльності як до процесу перманентної і одночасно різнорівневої професійної медичної освіти.

Висновки і перспективи подальших розвідок. За результатами дослідження психологічних особливостей професійного становлення суб'єктів навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти було обґрунтовано психологічний зміст професійного становлення майбутніх лікарів як процесу оптимального співвідношення між комплексом вимог, які висуває суспільство до професії лікаря загалом, та їх успішною реалізацією у медичній діяльності фахівців в напрямку професійної соціалізації їх особистості через задоволення перманентної потреби у самореалізації та самоосвіті. Це дозволяє розглядати професійне становлення майбутніх лікарів як безперервний процес набуття суб'єктами навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти професійної компетентності, яка виражається в задоволенні їх потреби у саморозвитку та самореалізації у професійній лікарській діяльності.

Виокремлено основні особистісні складові професійного становлення майбутнього фахівця – спрямованість особистості, професійно важливі якості і професійну компетентність, що у перспективі емпіричного дослідження психологічних особливостей професійного становлення майбутніх лікарів в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти стане основою для операціоналізації його емпіричних корелятивів.

В якості емпіричних корелятивів спрямованості особистості майбутніх лікарів в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти визначено наступні їх компоненти – мотиви, ціннісні орієнтації, професійну позицію і соціально-професійний статус. В якості емпіричних корелятивів професійної компетентності майбутніх лікарів визначено їх персональну компетентність, аутокомпетентність, спеціальну компетентність, соціальну компетентність та екстремальну професійну компетентність. В якості емпіричних корелятивів професійно важливих якостей майбутніх лікарів визначено їх комунікативні, вольові, морально-етичні та організаційні якості.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо в напрямку емпіричного дослідження психологічних особливостей професійного становлення майбутніх лікарів в умовах навчально-професійної підготовки у вищому медичному закладі освіти

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Волянюк, Н. Ю. (2003). Профессиональное развитие субъекта деятельности. *Физическое воспитание студентов творческих специальностей*, 37-47.
- Зеер, Е. Ф. (2003). *Психология профессий*. Москва: Академический Проект.
- Кульбашна, Я. А. (2014). Концептуальні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології. *Освітологічний дискурс*, 2(6), 86-96.
- Лазуренко, О. О. (2017). *Психологічні особливості формування емоційної компетентності майбутнього лікаря*. (Дис. канд. психол. наук). Київ.
- Магрламова, К. Г. (2016). Професійне становлення майбутнього лікаря. *Імідж сучасного педагога*, 7(166), 44-47.
- Тітова, А. (2017). Формування професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів. *Витоки педагогічної майстерності*, 19, 86-89.
- Уфимцева, Н. Ф. (2012). Профессиональное становление студентов, обучающихся по специальности «Социальная работа». *Работник социальной службы*, 7, 33-36.
- Хоменко, К. П. (2015). Формування професійної компетентності майбутніх лікарів. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*, 36, II(62), 321-330.
- Філоненко, М. М. (2015). *Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря*. Київ: Центр учбової літератури.
- Ясько, Б. А. (2005). *Психология личности и труда врача*. Ростов-на-Дону: Феникс.

REFERENCES

- Volyanyuk, N. Yu. (2003). Professionalnoe razvitiye subekta deyatel'nosti [Professional development of the subject of activity]. *Fizicheskoe vospitanie studentov tvorcheskikh spetsialnostei*, 37-47. [in Russian].
- Zeer, Ye. F. (2003). *Psikhologiya professii [Psychology of professions]*. Moskva: Akademicheskii Proekt. [in Russian].
- Kulbashna, Ya. A. (2014). Kontseptualni osnovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u haluzi stomatolohii [Conceptual bases of formation of professional competence of future specialists in the field of stomatology]. *Osvitolohichniy diskurs*, 2(6), 86-96. [in Ukrainian].
- Lazurenko, O. O. (2017). *Psykhologichni osoblyvosti formuvannia emotsiinoi kompetentnosti maibutnoho likaria [Psychological features of the formation of emotional competence of the future doctor]*. (Dys. kand. psykhol. nauk). Kyiv. [in Ukrainian].
- Mahrlamova, K. H. (2016). Profesiine stanovlennia maibutnoho likaria [Professional formation of the future doctor]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 7(166), 44-47. [in Ukrainian].
- Titova, A. (2017). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh simeinykh likariv [Formation of professional competence of future family doctors]. *Vytyky pedahohichnoi maisternosti*, 19, 86-89. [in Ukrainian].
- Ufimtseva, N. F. (2012). Professionalnoe stanovlenie studentov, obuchayushchikhsya po spetsialnosti «Sotsialnaya rabota» [Professional development of students studying in the specialty «Social work»]. *Rabotnik sotsialnoi sluzhbi*, 7, 33-36. [in Russian].
- Khomenko, K. P. (2015). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh likariv [Formation of professional competence of future doctors]. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni Hryhoriia Skovorody»*, 36, II(62), 321-330. [in Ukrainian].

- Filonenko, M. M. (2015). *Psykhologhiia osobystisnoho stanovlennia maibutnoho likaria [Psychology of personal development of the future doctor]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. [in Ukrainian].
- Yasko, B. A. (2005). *Psikhologiya lichnosti i truda vracha [Psychology of personality and work of a doctor]*. Rostov-na-Donu: Feniks. [in Russian].

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF FUTURE DOCTORS PROFESSIONAL FORMATION

Oleksandr Levko

PhD student at the Department
of Developmental and Pedagogical Psychology,
Rivne State University of Humanities
<https://orcid.org/0009-0004-3672-0381>

DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i20.338>

Abstract. *The article presents the results of a theoretical study of the psychological features of the professional formation of future doctors in the conditions of their educational and professional training in a higher medical educational institution.*

In the aspect of reflecting the content essence of the professionalization of the subjects of educational and professional training in a higher medical institution of education, professional formation is defined as the process of formation of specific types of subject activity of future doctors based on the structuring and development of a set of their professionally oriented personal characteristics that ensure the realization of cognitive functions, communication and regulation in specific types of educational and professional activity and at the stages of the professional path.

The main personal components of the professional formation of future doctors in the conditions of educational and professional training in a higher medical institution of education are highlighted – personality orientation, professionally important qualities and professional competence.

Their motives, value orientations, professional position and socio-professional status were determined as personal components of the personality orientation of future doctors in the conditions of educational and professional training in a higher medical institution of education. Personal competence, self-competence, special competence, social competence and extreme professional competence are defined as personal components of professional competence of future doctors. As personal components of professionally important qualities of future doctors, their communicative, volitional, moral-ethical and organizational qualities are defined.

Keywords: *professional development, future doctor, personality orientation, professional competence, professionally important qualities.*

Стаття надійшла до редакції 16.04.2023 р.

З М І С Т

Орап Марина, Савелюк Наталія, Кальба Ярослава Образ держави як втілення ментальності українського студентства	5
Булах Ірина, Некіз Тетяна Парадигма етапів морального вибору особистості в юнацькому віці	19
Гуменюк Юлія, Олексюк Оксана, Гаркавенко Ніна Психокорекція посттравматичних стресових розладів : тривожності та її подолання.....	30
Джеджера Ольга, Юрчук Олексій Психологічна корекція емоційних переживань здобувачів вищої освіти в умовах стресу засобами фізичної культури.....	39
Єрмакова Наталія Прояви суїцидальних тенденцій у підлітковому віці.....	48
Ivashkevych Eduard, Kharchenko Yevhen, Nabochuk Alexander Professional creativity of combatants after participating in war events on the territory of Ukraine: the applied research.....	57
Камінська Ольга, Дружиніна Інна Взаємозв'язок толерантності до невизначеності та рівня тривожності студентської молоді	69
Корчакова Наталія, Безлюдна Валентина Материнство у міграції: огляд зарубіжних досліджень	77
Кулаков Руслан Психологічна компетентність сучасного педагога: поняття та структура.....	90
Кучеренко Єгор Ідентифікація невизначеності суб'єкта самопізнання в лімінальному стані.....	99
Левко Олександр Психологічні особливості професійного становлення майбутніх лікарів.....	108
Mykhalchuk Nataliia, Ivashkevych Ernest Psycholinguistic aspects of comprehension of a novel as a definite component of reading.....	116
Назарець Людмила, Руденко Наталія Аналіз психологічних реакцій на травматичний стрес внутрішньо переміщених осіб старшого підліткового віку.....	127
Опанасюк Ірина Використання арт-терапевтичних технологій у розвитку усвідомлення підлітками особистісного емоційного простору	135
Павелків Роман Синдром емоційного вигорання викладачів закладів вищої освіти в умовах військової агресії Росії проти України	144
Павелків Віталій Роль впливу молодіжних субкультур на поведінку молоді в кризовий період.....	154
Романова Оксана, Співак Любов Пріоритетні мотиви навчання молодших школярів в умовах воєнного стану.....	161

Ставицький Олег, Ставицька Олена Психологічний інструментарій: опитувальник синто комплексу гандикап.....	171
Токарева Наталя Адаптивні сценарії само здійснення особистості в умовах несталого сьогодення.....	183
Широких Анастасія, Шевчук Анна Психологічні особливості підвищеної тривожності у підлітків.....	195